

Giovanni Giacomo Casanova

XXX-NÉ

Ádám Péter fordítása

Március havának 28. napján már kora reggel elmentem a hölgyekért, akik épp Lambertininél reggeliztek Tireta társaságában, majd M-re kisasszonyt a kocsiban térdemre ültetve, elvittem őket a Grève térre. Odafent mindhárom hölgy odaállt szorosan az ablak elé egy kicsit előrekönyökölve, hogy el ne takarják előlünk a kilátást. Két lépcsőfok vezetett fel az ablakhoz, ők a másodikon álltak, és mi is kénytelenek voltunk feljebb lépni, máskülönben semmit sem láttunk volna. Alapos okom van rá, hogy ezt az apróságot is tudassam az olvasóval.

Jó négy órán át kitarottunk a helyünkön, pedig rettenetes volt a látvány. Amiről itt nem kívánok beszámolni, nem szeretném elnyújtani a dolgot, és egyébként is közismert az esemény. Damiens afféle rajongó volt, fejébe vette, hogy meg kell ölnie XV. Lajost, és hogy ez a gyilkosság legszentebb kötelessége. A királyt éppen csak megkarcolta, ez azonban nem hatotta meg a bírákat. A kivégzésre összecsdülte tömeg pokolra való szörnyetegnek nevezte, amiért tört emelt a királyok legjobbjára, akit a nép – abban a hitben, hogy imádja – *hón szeretett* Lajosnak nevezett. Pedig ugyanaz a nép nyakazta le az egész királyi családot, a nemesség színe-javát és mindazokat, akiknek hála a külföld nemcsak becsülte, szerette, de sok mindenben példaképének tartotta Franciaországot. De hát a francia nép, ezt már Voltaire is megmondta, a legszörnyűségesebb minden nép közül. Olyan színeváltó kaméleon, amellyel sok jót véghezvihet egy uralkodó, de sok rosszat is.

A kivégzés alatt el kellett fordítanom a fejemet, olyan irtózatosan üvöltött a szerencsétlen, amikor már csak alig fele volt meg a testének; Lambertini és XXX-né viszont nagy szemeket meresztve nézte a látványt; nem mintha örömet lelték volna Damiens kinszenvedésében. Ahogyan később elmondták, és én olyan képet vágtam, mint aki el is hiszi a dolgot, az ilyen szörnyeteg, aki szeretett királyukra támad, szikráját sem érdemli a könyörületnek. Bár az is igaz, hogy Tireta olyan alaposan elfoglalta XXX-nét a kivégzés egész ideje alatt, hogy könnyen lehet, épp ómiatta maradt mocsanatlanul a helyén, és nézett merőn maga elé.

Mivel Tireta közvetlenül mögötte állt, szinte hozzápréselődve, felemelte XXX-né szoknyáját, hogy rá ne lépjen; nem volt ebben semmi kifogásolnivaló. Csakhogy, amiként lornyonnal láttam, a kellesénél jobban felgyűrte azt a szoknyát; mihelyt észrevettem a dolgot, feltettem magamban, csupa tapintat leszek, csak hogy XXX-né teljes biztonságban érezhesse magát, és hogy meg ne zavarjam valamivel barátom buzgólkodását, ezért félrehúzódva valósággal elrejtöttem imádottam háta mögé, úgyhogy nénikéje biztos lehetett benne, hogy nem látjuk, sem én, sem az unokahúga, hogy Tireta mit művel vele. Két teljes órán át hallottam az egymáshoz dörzsölődő ruhák neszeit, de annyira kedvemre való volt a dolog, hogy mindvégig kitarottam elhatározásom mellett. Ezenközben nem is annyira Tireta vakmerőségét csodáltam, mint inkább jó étvágyát, utóvégre tettem én is már, méghozzá nem is egyszer, ugyanilyen vitéségről tanúbizonyságot.

Amikor láttam, hogy XXX-né a művelet befejeztével felegyenesedik, én is előbújtam. A barátom szemlátomást derűs volt, friss és jókedvű, mintha mi sem történt volna. A hölgy viszont tűnődő és komorabb, mint szokott. Szó, ami szó, kutyaszorítóba került, muszáj volt némán tűrnie, amit ez az otromba fráter művel vele, csak hogy Lambertini csúfot ne üzzön belőle, és hogy fel ne fedje unokahúga előtt mindazokat a rejtelmeket, amelyekről amannak még nem volt ildomos tudnia.

Hazavittem Lambertinit, és megkértem, hogy a barátom hadd maradjon még velem egy kicsit. Majd elvittem XXX-nét is Saint-André-des-Arts utcai házához; amikor megérkeztünk, arra kért, hogy másnap okvetlenül menjek el hozzá, mert beszélni óhajt velem. A barátomtól el se búcsúzott. Tíretával Landelhez mentünk vacsorázni; ennek a Landelnek borkereskedése volt a Bucy utcában, de potom hat frankért fejünként enni is lehetett nála, és nem is rosszul, akár húsos ételt, akár hústalant.

– Mit műveltél te XXX-né mögött?

– Csak nem azt akarod mondani, hogy láttál valamit?

– Látni nem láttam semmit, csak az előkészületeket, és sejtve, mit forgatsz a fejedben, úgy helyezkedtem el, hogy M-re kisasszony és Lambertini észre ne vegyen valamit. Nem nehéz elképzelni, hogy mi történt, és komolyan mondom, csodálom az étvágyadat; XXX-né viszont valamiért megorrolt rád.

– Dehogya, ha nem élvezi a dolgot, csak tiltakozik, de ő meg se nyikkant egész idő alatt.

– Én is amondó vagyok, hogy élvezte; de büszkeségében nyilván azt gondolja, hogy tisztetlen voltál vele, és így is van! Hiszen látod, hogy haragszik rád, és hogy holnap beszélni akar velem.

– De hogy nem erről az enyelgésről, az biztos. Anyyira nem bolond.

– Ugyan miért nem? Ismered is te a szenteskedő nőket! Az ilyen szinte élvezzi, ha meggyónhatja valakinek a bűneit, kivált a rútabbja. Ki tudja, lehet, hogy XXX-né is ilyen élvezetre vágyik, és én nem fogom megtagadni tőle, az biztos.

– Kötve hiszem, hogy örömét lelné ilyesmiben. Ha nem lett volna kedvére a dolog, belém is rúghatott volna, akkorát, hogy menten hanyatt esem.

Másnap, délfelé, gyalog mentem XXX-néhez; az unokahúga is ott volt nála. Negyedóra múlva XXX-né megkérte, hogy hagyjon magunkra bennünket, majd így szólt hozzám:

– Lehet, hogy meglepi majd, amit hallani fog. Rendkívüli ügyben szeretnék önhöz folyamodni, mégpedig minden habozás nélkül, mert az ügy kinos, és nem tűr halasztást. Az késztetett erre az elhatározásra, hogy beigazolódott, ön csakugyan olyan ember, mint amilyennek első alkalommal megismertem. Ön bölcs, tapintatos, talpig becsületes, jóra való férfi, és mélyen vallásos; márpedig ha most melléfogok, csak tetézem a bajt, mert minden lehetőségem megvan rá, hogy megtoroljam a rajtam esett sértést; s mivel az illető önnek jó barátja, ennek aligha örülne.

– Csak nem Tíretára gondol?

– De bizony órá. Párját ritkító galádság, amit velem művelt.

– Nem hiszem, hogy ő képes ilyesmire. De hát miféle sértésről van szó? Bennem megbízhat.

– Azt én sohase fogom önnek elmondani; de remélem, enélkül is kitalálja. Tegnap, ennek a pokolfajzat Damiens-nek a kivégzésén, nem átalott visszaélni a helyzettel, azzal, hogy ott állt közvetlenül a hátam mögött.

– Ne is folytassa, asszonyom, mindent értek. Önnek igaza van; én is mélységesen

elítélem Tíretát; amit csinált, az csakugyan vérlázító; de azt is meg kell mondanom, hogy egyáltalán nem megy ritkaságszámba az ilyesmi; és azt hiszem, ez esetben mégiscsak enyhítő körülmény a szerelem, a kedvező alkalom meg a bűnös fiatalága. Még mindent helyre lehet hozni, többféleképpen is, mégpedig a felek teljes egyetértésével. Tíreta nőtlen és jóra való nemesifjú, úgyhogy semmi akadály a házasságnak, vagy ha önnek nem ez az elképzelése, más módon is vezekelhet, állhatatos barátsággal is kiérdemelheti az ön bocsánatát. Utóvégre Tíreta is csak férfi, férfi mivoltunk valamennyi esendőségével. És azt se feledje, hogy nyilván az ön bájai is közrejátszhattak abban, hogy így elvesztette a fejét. Énszerintem méltán tarthat igényt az ön bocsánatára.

– Bocsássak meg neki? Igaz keresztényi lélekre vall, amit mond; de attól tartok, félreérti a helyzetet; ön nem tudja, mi is történt valójában. Hogyan is tudhatná? Ilyenre álmában sem gondolna az ember!

XXX-nének néhány könnyecsepp futott végig az arcán; egyre kínosabban éreztem magamat. Már nem tudtam mire gondolni. Csak nem lopta el a bugyellárisát az a nyavalyás? XXX-né felszárította könnyeit, majd így folytatta:

– Az a bűn, amelyre ön gondol, még felérhető ésszel, és éppen ezért helyreüthető az illendőség szabályai szerint; de amit ez a dúvad művelt velem, az szörnyű gyalázat, arra jobb nem gondolni, mert megbolondul tőle az ember.

– Nagy Isten! Jól hallok? – Végigfutott rajtam a hideg. – Jóságos ég! Csak nem...?

– De bizony! És elképzelni se lehet annál rosszabbat. Látom, megdöbben a dolog. Pedig így van. Bocsásson meg, kérem, hogy sirtam; a tehetetlen düh meg a szégyen fakasztotta a könnyeket.

– Meg az ön ájtatossága.

– Az is. Sőt leginkább az. Nem is tudtam, hogy önnek szintén szívügye a vallás.

– Amennyire csak lehet.

– Hát hagyná, hogy pokolra jussak? Mert ezt nem hagyhatom megtorlatlanul.

– Asszonyom, az égre kérem, mondjon le tervéről; nem, én nem leszek cinkosa, erre képtelen vagyok, vagy ha mindenáron ki akar tartani mellette, énrám ne számítsion, én tudni sem akarok róla. Azt is megígérem, hogy hallgatni fogok, mint a sir; pedig, mivel Tíreta nálam lakik, figyelmeztetnem kéne a vendégszeretet törvénye szerint.

– Azt hittem, Lambertininél lakik.

– Tegnap elköltözött. Valóságos bűnbarlang az a ház. Nem múlik el nap botrány nélkül. De én kihoztam onnan.

– Csakugyan? Ezt nem is tudtam. Ne értsen félre, én nem a halálát akarom; de beláthatja, hogy ezek után mégiscsak elégtétellel tartozik nekem.

– Belátni éppenséggel belátom; csak azt nem tudom, miféle elégtétel lehet arányban az ilyen tiszteletlenséggel. Talán csak egy, de biztosíthatom, hogy azt meg fogja kapni.

– És mi volna az?

– Rajtaütők, nyakon csípem, idehozom, és egyedül hagyom magukat, kiszolgáltatva őt az ön jogos bosszújának; de csak azzal a feltétellel, hogyha – mégpedig Tíreta tudta nélkül – én is ott lehetek a szomszédos szobában, utóvégre felelős vagyok az életéért.

– Semmi akadály. Itt ez a szoba, azt hiszem, megfelel, én majd a másikban fogom fogadni önöket; de erről neki nem szabad tudnia.

– Titokban fogom tartani, hogy önhöz jövünk, és azt is, hogy tudok erről a szörnyűségről. Aztán valamilyen ürüggyel egyedül hagyom magukat.

– És mikor jönnének? Mi tagadás, alig várom, hogy azt az otromba frátert megleckethessem. Reszketni fog, mint a nyárfalevél! El se tudom képzelni, mit fog menteségül összedadogni.

Majd ott fogott ebédre; des Forges abbéval ültünk asztalhoz, aki egy órákor érkezett. Az abbé a híres auxerre-i püspöknek volt tanítványa. Ebéd közben akkora hévvel beszéltem a kegyelemről, annyiszor emlegettem Szent Ágostont, hogy az abbé és a ház túlbuzgó úrnője már-már azt hitte, lelkes janzenistával van dolga, holott feltevésük szöges ellentéte volt a valóságnak. M-re kisasszony pillantást sem vetett rám, én pedig – abban a hiszsemben, hogy alapos oka lehet a tartózkodásra – egész idő alatt mindig csak a többiekhez beszéltem, őhozzá soha.

XXX-nének ebéd után megígértem, hogy már másnap kiszolgáltatom a bűnöst kénye-kedvének; a Comédie Française-ből kijövet majd errefelé vesszük utunkat, a sötétben úgysem fogja a házat felismerni.

Tirta csak nevetett, amikor töviről hegyire elmeséltem neki a történeteket, félkomolyan szemére lobbantva a szörnyűséget, amit egy ilyen minden szempontból tiszteletre méltó hölgygel művelt.

– Álmomban sem gondoltam volna – válaszolta –, hogy bárkinél is panaszt emelhet emiatt.

– De azt, ugye, nem tagadod, hogy ezt a borzalmas dolgot csakugyan megcselekedted?

– Ha egyszer azt állítja, én nem fogom meghazudtolni, de nem mernék rá megesküdni, hogy csakugyan úgy volt. Lehet, hogy abban a helyzetben nem is volt más megoldás. De ne félj, valahogy majdcsak helyreütöm a dolgot, és igyekezni fogok, hogy ne kelljen sokáig várakoznod.

– Igyekezni? Még mit nem! Épp ellenkezőleg, azt kívánja mindkettőnk érdeke, hogy, amennyire csak lehet, húzd el a dolgot; rám pedig ne legyen gondod, nem fogok unatkozni, az biztos. Neked nem szabad tudnod, hogy én is a házban vagyok; és ha egy óra alatt végzel, hívass kocsit, és tűnj el. Mindig várakozik egy-kettő az utcában. Gondolhatod, hogy XXX-nében van annyi illendőség, hogy tűzről is gondoskodjék, meg arról, hogy legyen társaságom. Tudod, hogy előkelő származású, gazdag és mélyen vallásos. Igyekez hát megnyerni barátságát, és lehetőleg ne hátulról, hanem *faciem ad faciem*,* ahogyan a porosz király mondta. Mindenképp hasznodra válhat a dolog. És ha megkérdezi, mi okból költöztél el Lambertinitől, a viláért se mondd meg, hogy miért. Tapintatossággal biztosan megnyered a tetszését. Csak azon igyekezz, hogy levezekeld iszonyú bűnödöt.

– És miért ne mondhatnám meg az igazat? Azt, hogy nem tudtam, hol vagyok.

– Nem is rossz mentség, és főleg őszinte.

Színház után elküldtem a kocsimat, és elvittem a bűnöst a korosodó hölgyhöz, aki udvariasan fogadott bennünket, majd megjegyezte, hogy ő ugyan sohasem vacsorázik, de ha jöttünkéről értesítettük volna, bizonyára kerít valami harapnivalót. Elmondtam neki az összes friss pletykát, amit a színházban hallottam, majd annak örvén, hogy egy külföldi urat kell sürgősen felkeresnem az Hôtel d'Espagne-ban, elnézésüket kérve magukra hagytam őket.

* Szemtől szemben (hibás latinsággal). D'Alembert-nek volt hozzá mersze, hogy ki is javítsa. Ami azt illeti, én is kijavítottam volna. Minek akar egy király latinul beszélni, ha nem tanulta soha ezt a nyelvet? (Casanova lapszéli jegyzete.)

– Ha negyedórán belül nem vagyok itt – mondtam Tíretának –, ne is várj. Kocsit mindig találsz az utcában. Holnap találkozunk.

De nem mentem le a lépcsőn, hanem a folyosóról beosontam a szomszédos szobába. Öt percet sem kellett várnom, már nyílt is az ajtó, M-re kisasszony lépett be kezében gyertyatartóval; láttomra elmosolyodott, és azt mondta, olyan érzése van, mintha álmodnék.

– A nénikém meghagyta, hogy ne hagyjam magát egyedül, és hogy szóljak a szobalánynak, csak akkor jöjjön fel, ha csöngetünk. És azt is meghagyta, hogy ne hangoskodjunk, mert *Dírr-durr*-nak, akit egyedül hagyott velem, nem szabad tudnia az ön ittlétéről. De megtudhatnám, mi is ez a furcsa história? Bevallom, megöl a kíváncsiság.

– Mindent a maga idejében, tündérekém. Ez a szoba valóságos jégverem.

– Azt is lelkemre kötötte, hogy jól rakjam meg a tüzet. Egyszerre nagyon jószívú lett. Még gyertyát is adott.

Odaültünk a lobogó tűz elé, és részletesen elmeséltem az egész kalandot; ő figyelmesen hallgatott, csak azt nem értette, mi volt tulajdonképpen az a szörnyű bűn, amit Tíreta elkövetett. Készségesen megadtam a szükséges felvilágosítást, a lehető legegyszerűbben fogalmazva, nemcsak szabatosan elmagyarázva, de meg is mutatva a dolgot, ő csak nevetett, és fülig pirult. Azt is elmondtam, hogy sikerült megtalálnom a módját, miképpen adhatna a bűnös elégtételt a nénikéjének, és evégett úgy választottam meg az alkalmat, hogy ez alatt az idő alatt mindvégig mi is kettesben lehessünk, és már csókolgattam is bűbajos arcocskáját; a csóközönt, mivel a nagyobb bizalmaskodástól egyelőre tartózkodtam, vonzalmam kétségbevonhatatlan bizonyítékának tekintette.

– Akárhogyan is – mondta –, két dolgot nem értek. Az első, hogy miképpen követhette el *Dírr-durr* szörnyű tettét a nénikémmel, ugyanis az ilyesmit csak akkor tudom elképzelni, ha a támadó nem ütközik ellenállásba; de ahol ellenállásba ütközik, ott bizony tehetetlenségre van kárhozzátva; amiből arra következtetek, hogy, mivel a bűncselekményt mégiscsak elkövette, az én jó néném aligha ellenkezett.

– Nyilván így van, utóvégre ott az ablak előtt másképpen is állhatott volna.

– De ha úgy marad is, azt is megtehetette volna, hogy nem ad szabad utat a bűnösnek.

– Látja, angyalom, ebben téved. Az igazi férfinak a sorompó nem akadály. Különbösen is, kötve hiszem, hogy a kedves néni esetében az a bizonyos bejárat ugyanolyan volna, mint az önében például.

– Márpedig én nem ijednék meg ezer Tíretától sem, az biztos. De van még valami, amit nem értek: nem értem, hogy volt képes önnek elmesélni ezt a borzalmat, hiszen, ha csak egy kis sütnivalója van is, tudhatta volna, hogy ön ki fogja nevetni, ahogyan én is kinevetem. És ugyan miféle elégtételt remélhet egy esztelen dúvadtól, aki talán már el is felejtette ezt a históriát? Lefogadom, hogy ez a maga barátja mindig ezt csinálja, valahányszor örült pillanatában egy szoknya mögé sodorja a véletlen.

– Önnek teljesen igaza van. Tíreta maga is bevallotta, hogy bejutni minden nehézség nélkül bejutott, csak éppen nem tudta, hogy hova.

– Fura egy szerzet ez a maga barátja.

– Ami azt a bizonyos elégtételt illeti, amit a kedves néni az alkalomtól remél, és amit, ki tudja? lehet, hogy már meg is kapott, annak miféleségéről nem esett szó közöttünk; de, ha nem tévedek, a néni nyilván azt várja, hogy Tíreta annak rendje-módja szerint szerelmet valljon neki, és hogy azzal vezekeljen merő tudatlanságból elkövetett bűnéért, hogy lerója előtte legmélyebb hódolatát, úgy töltve vele az éjszakát, mintha ma reggel már házasságot is kötöttek volna.

– Ettől válna ez az egész história csak igazán nevetségessé! Nem, ezt én nem tudom elhinni. Túlságosan is el van telve a nénikém a maga éteri ájtatosságával; és különben is, hogyan játszhatná el az a fiatalember a szerelmes férfi szenvedélyes szerepét, ha ott látja maga előtt a nénikém ábrázatát? Mert a Grève téren, tudjuk, nem láthatta. Láttott-e ön már valaha is ilyen visszataszító arcot? A bőre vörhenyeges, a szeme csipás, odvasak a fogai, miazmás a lehelete. Valóságos madárijesztő!

– Ugyan, kis szívem, csekélység, főleg egy ilyen huszonöt esztendő, mindig harcra kész fiatalembernek. A magamfaját azonban csak az olyan bájok hozhatják lázba, mint amilyen az öné, ezért várom olyan türelmetlenül, hogy annak rendje-módja szerint végre birtokba vehessem őket.

– Biztosíthatom, hogy gyöngéd felesége leszek, és hogy úgy őrzöm szívét, amíg csak élek, hogy soha senki sem tudja majd elragadni tőlem.

Mínt hogy egy óra is eltelt már, és Tireta még mindig nem jött ki a nénitől, láttam, hogy komolyra fordult a dolog.

– Harapjunk valamit – indítványoztam.

– Csak kenyér, sonka meg sajt van kéznél, és bor, a néni kedvence.

– Hozza gyorsan, kopog a szemem az éhségtől.

M–re kisasszony két terítéket tett egy kis asztalra, és már hozta is az ennivalót.

A sajt rokfort volt, a sonka isteni. Farkasétvággal láttunk hozzá. Tíz embernek is sok lett volna, de mivel más nem volt, egykettőre felfaltuk az egészet, és két üveg bort ittunk hozzá. M–re kisasszony elbűvölő volt, ragyogott a szeme a boldogságtól. Ezzel a szerény vacsorával is eltelt egy óra.

– Nem is kíváncsi rá – kérdeztem –, mi a csudát csinálhat *Dirr-durr* a nénivel? Már két és fél órája, hogy együtt vannak.

– Lehet, hogy kártyáznak; várjon, van egy kis lyuk a falon. Csak a két gyertyát látom, csonkig égve.

– Nem megmondtam? Adjon egy takarót, elalszom én a kanapén; jobb, ha maga is lefekszik. Menjünk, mutassa meg, hol az ágya.

Azzal M–re kisasszony bevezetett a hálószobájába, a kis szobában csak egy takarosan megvetett ágy volt, egy imazsámoly meg egy nagy feszület. Megkérdeztem, nem szűk-e neki az ágy, azt mondta, nem, sőt, meg is mutatta, milyen kényelmesen elfér benne. Imádni való kis feleség lenne belőle – gondoltam.

– Könyörgök, maradjon veszteg, engedje kigombolni a ruháját, alig várom, hogy elboríthassam csókjaimmal rejtett bájait.

– Kedves barátom, nincs erőm védekezni, pedig tudom, hogy vágya teljesültével szerelmének is vége szakad majd.

De mivel ruháját kigombolva is csak a fele tárulkozott fel mindannak, amit látni szerettem volna, újabb támadásba lendültem. Végül ott feküdt előttem teljes szépségében, megadóan tűrve, hogy elhalmozzam csókjaimmal, és mivel ő is ugyanúgy égett a vágytól, ölelésre tárta karját, azzal a feltétellel, hogy nem fogom megfosztani legnagyobb kincsétől. Mit meg nem ígér az ember hasonló pillanatokban! De vajon akad-e asszony, aki számon is kéri kedvesétől ezt az ígéretet, amikor a szerelmi láz végül felülkerekedik a józan észen? Miután egy egész órát töltöttünk édes enyelgéssel, amely még inkább felszította benne a vágyat, és amiről addig fogalma sem volt, nem is titkoltam, mennyire csaldódtam meg, amiért úgy kell elválnunk, hogy nem mutathattam be hódolatomat bájainak, holott azok méltán megérdemelték volna. Nagyot sóhajtott.

Már arra gondoltam, átmegeyek aludni a kanapéra, csak takarót kértem, mert időközben kialudt a tűz, és fájni kezdtem. Ahogyan ott feküdtem mellette, ígéretemtől tétlenségre kárhoztatva, igencsak vigyáznom kellett, hogy el ne nyomjon az álom. Azt mondta, maradjak csak az ágyban, ő majd meggyújt még egy rőzseköteget. Nem is kapott magára semmit, csak odaszaladt a kandallóhoz, és már ropogott is a tűz. De talán mégsem olyan nagy lánggal, mint amit énbennem gyújtottak a kandalló előtt guggoltában élettől duzzadó idomai. Gyorsan odaszaladtam hozzá azzal a szándékkal, hogy inkább szőszegő leszek, hisz úgysem lesz ereje ellenállni. Azt mondtam hevesen magamhoz öelve, hogy végem van, ha nem esik meg rajtam a szíve, és továbbra is megtagadja tőlem a boldogságot.

– Nem bánom – mondta –, afelől azonban biztosíthatom, hogy nem szánalomból engedek vágyának.

Lefeküdtünk a kanapéra, és csak pirkadatkor váltunk el egymástól. M–re kisasszony bezárkózott a szobájába, és én is elaludtam.

Már dél felé járt az idő, amikor valaki felrázott; kinyitottam a szemem: XXX-né volt mélyen kivágott pongyolában.

– Jó reggelt, asszonyom! Hát a barátom?

– Ő már az enyém is. Minden meg van bocsátva. Ugyanis kézzelfogható bizonyítékát adta, hogy tévedésről volt szó. De már haza is ment. Remélem, nem árulja el neki, hogy maga is itt töltötte az éjszakát, ezzel csak az unokahúgomat hozná hírbe. Egész életemre lekötözte. Szükségem van a megértésére, de legfőképpen a tapintatára.

– Számíthat rám, asszonyom, nekem csak az a fontos, hogy megbocsátott neki.

– Hogyan is ne bocsátottam volna meg, hiszen egészen rendkívüli az a fiatalember. Ha maga tudná, hogy szeret! Egészen meg vagyok hatva. Egy évre ideveszem magunkhoz, meglesz a kosztja, kvártély. Még ma elutazunk La Villette-be, ahol takaros kis házam van. Azért határoztam így, hogy már a kezdet kezdetén elejét vegyem a pletykálgodásnak. La Villette-ben önt is várja majd egy szoba, valahányszor arra támad kedve, hogy körünkben költse el vacsoráját. Kényelmes ágy is van benne. Csak attól félek, hogy hamar elunja majd magát, mert az unokahúgom nem valami vidám teremtés.

– A kis unokahúgára nem lehet panasz, ízletes vacsorával kedveskedett, és szóval tartott hajnali háromig.

– Különös. Tudtommal nem volt semmi idehaza.

– Azért csak került valami az asztalra. Mindent jó étvággal megettünk, aztán a kisasszony a szobájába ment lefeküdni, én meg itt aludtam.

– Igazán nem gondoltam volna, hogy ennek a lánynak ennyi esze van. Jöjjön, menjünk be hozzá. Nini, hát nem bezárkózott? Nyisd már ki, nem hallod? Miért zárkóztál be, te ostoba? Casanova úr finom úriember!

M–re kisasszony végre kinyitotta az ajtót, bocsánatot kért, amiért lenge öltözetben kell mutatkoznia; elragadó volt.

– Ugye, milyen bűbajos teremtés? – kérdezte a néni. – Kár, hogy olyan ostoba. Jól tette, hogy kerítettél valami harapnivalót Casanova úrnak. Egész éjszaka kártyáztam. És amikor nagyban folyik a játék, könnyen belefeledkezik az ember. Teljesen kiment a fejemből, hogy maga is itt van, és abban a hiszemben, hogy Tireta úr már vacsorázott, nem hozattam semmit. Sebaj, lesz még elég alkalom együtt vacsorázni. Idevettem ezt a fiatalembert kosztra-kvártélyra. Jó modorú fiú, és szellemes is. Majd meglátja, milyen gyorsan megtanul franciául. Te meg öltözz, fiam, egy-kettő, még össze kell cso-

magolni. Ebéd után indulunk La Villette-be, nyárig haza se jövünk. De a nővéremnek egy szót se erről a kalandról!

– Megbízhat bennem, kedves néni. Szóltam én egy szót is a *többi alkalommal?*

– Látja, milyen ostoba? Mintha bizony nem ez volna az első alkalom, hogy előfordul velem ilyesmi.

– Csak annyit akartam mondani, hogy éntőlem nem tud meg soha semmit.

– Két óraker ebédelünk, remélem, velünk tart, ebéd után pedig azonnal indulunk. Tireta megígérte, hogy addigra itt lesz a holmijával. Egy kocsiban biztosan elférünk.

Megígértem, hogy pontosan ott leszek. Gyorsan hazasiettem, annyira furdalt a kíváncsiság, hogy Tireta szájából is halljam ugyanezt a történetet. Éppen ébredezett. Elmesélte, hogy havi huszonöt aranyért és teljes ellátásért beszegődött XXX-néhez egy évre.

– Gratulálok. Azt mondta, egészen rendkívüli fiatalember vagy.

– Keservesen megdolgoztam ezért az éjszaka; de biztos vagyok benne, hogy te se vesztegetted az időt.

– Gyerünk, öltözz, én is hivatalos vagyok ebédre, meg ott akarok lenni, amikor elindultok La Villette-be, ahová én is ki-kiruccanak majd, ugyanis a pártfogód nekem is ígért egy szobát.

Két órára ott voltunk. Kis híján elneveztük magunkat XXX-né láttán, aki úgy kicsinosította magát, mint egy fiatal lány. M–re kisasszony viszont búbájos volt, mint mindig. Négykor el is indultak La Villette-be, én pedig úgy döntöttem, aznap az Olasz Színházban töltöm az estét.

Gy. Szabó András

AZ ÉDES MOSOLYÚ CSAPDAVETŐ

Szörényi Lászlónak

A HALÁL VELENCÉBEN bő irodalma minden esetben hangsúlyozza a mű mitológiai hátterének jelenlétét és szerepét. „*Thomas Mann főhősének életét és halálát jelképpé tágítja azáltal, hogy a cselekményt és azokat az alakokat, akikkel Aschenbach kapcsolatba lép, mitológiai összefüggésbe helyezi*”, írja például Szász Ferenc, a Matúra-sorozatban 1993-ban megjelent három Thomas Mann-novella interpretátora.

A FÉNY SZAKADÉKA című tanulmányában legutóbb Györffy Iván vette számba az apollóni, dionüszosi és szilénosi elemeket Aschenbach történetében (*Liget*, 1996. május). Elemzésében a filozófia, a pszichoanalízis, a mentalitástörténet eredményeit hasznosítva jut el a mítoszként felfogott Thomas Mann-novella világképeinek értelmezéséhez. Aschenbach alakjára koncentrál, arra az archetípusra, akinek viszonya a világhoz alapvetően mítikus gyökerű, aki mint a szellem képviselője s ekként egy mélyebb lelkiség birtokosa, öntudatlanul is többet érzelkel fény és árnyék, élet és halál egymást feltételező világából, mint a többség.